

Úvod	9
1 Přírinosnost umění pro společné vzdělávání: důvody, podmínky, okolnosti	11
1.1 Tvorba „malá“, „velká“ a možnosti řešení vzdělávacího paradoxu tvorby	12
1.1.1 Tvorba „velká“ a „malá“	13
1.1.2 Reprodukce a inovace: výchozí parametry tvorby	13
1.1.3 Jak řešit vzdělávací paradox: tvorba jako způsob poznávání	14
1.1.4 Co nabízí koncepce tvorby jako způsobu poznávání v didaktice	16
1.1.5 „Tvorba s přívlastkem“	17
1.2 Expresivní tvorba jako způsob poznávání	18
1.2.1 Autorský subjekt vs. empirický autor	18
1.2.2 Symbolizace neboli reference	20
1.2.3 Denotace – označení – jako symetrický vztah	21
1.2.4 Exemplifikace – předvedení – jako asymetrický vztah	22
1.2.5 Exprese – vyjádření obsahu – jako metaforická exemplifikace	24
1.2.6 Interpretační hypotézy jsou východiskem k porozumění expresi prostřednictvím dialogu	26
1.2.7 Faktická vs. metaforická pravdivost	28
1.2.8 Expresivní tvorba jako zvláštní způsob poznávání – poznávání maxim	30
1.3 Proces expresivní tvorby jako způsob poznávání	32
1.3.1 Expresivní tvorba: mezi jednáním, vnímáním a společným jazykem	33
1.3.2 Poznávací perspektivy první a třetí osoby a reciprocita perspektiv: východisko expresivní tvorby jako způsobu poznávání	35
1.3.3 Model pro výklad exprese jako způsobu poznávání	38
1.3.4 Empatické skupiny a ego-adaptivní rozhodování v procesu expresivní tvorby a reflexe	42
1.3.5 Expresivní experimentace	44

1.3.6	Semiexprese zdůvodněná rozmanitostí jazyků při reflexi tvorby	46
1.3.7	Specifické pojetí exprese ve vzdělávání: filetika	47
	Závěr	49
VÝTVARNÉ UMĚNÍ		54
2	Výtvarná výchova u dětí a žáků s (lehkým) mentálním postižením	55
2.1	Dětská kresba	55
2.2	Malba žáků s LMP	56
2.2.1	Šetření v oblasti schopnosti vyjádřit prostorové vztahy	58
2.3	Metodické poznámky k technice malby	61
2.3.1	Mladší žáci s LMP	61
2.3.2	Starší žáci s LMP	61
	Závěr	62
3	Tvořivost inspirovaná hmatem	64
3.1	Orientace v terminologii	64
3.1.1	Smyslové vnímání	65
3.1.2	Tvořivá síla	66
3.1.3	Uzpůsobení lidského těla	66
3.1.4	Hmatové a vizuální poznávání	68
3.2	Vlastní výzkum	69
3.2.1	Forma představení výzkumu	70
3.2.2	Otázky výzkumu	70
3.2.3	Primární výzkum	73
3.2.4	Hmatová a vizuální paměť	76
3.2.5	Závěr primárního výzkumu	77
3.2.6	Téma sekundárního výzkumu	78
3.2.7	Vznik Axmanovy techniky modelování (ATM)	79
3.2.8	Závěr sekundárního výzkumu	106
	Závěr	108
DRAMATICKÉ UMĚNÍ		110
4	Edukační dramatika a její možnosti pro práci s růzností	111
4.1	Realita diverzity	113
4.2	Odezva edukačních věd na rozmanitost obecně	115
4.2.1	Východiska	115
4.2.2	Specifická východiska pro úspěšné učení dětí se speciálními potřebami	117

4.2.3	Od východisek ke kompetencím, dovednostem a kurikulárním reflexím tématu diverzity	118
4.3	Odezva didaktiky edukačního dramatu	122
4.3.1	(Edukační) Drama aneb dramatická výchova (výchovná dramatika, dramika, divadelní výchova apod.)	122
4.3.2	Dramatická koncepce diverzity a dramatická výchova	123
4.3.3	Divadelnost (scéničnost) a dramatičnost jsou dvěma stranami jedné mince	123
4.3.4	(Edukační) Drama a diverzita	124
4.3.5	Dramaticko-výchovné strategie	126
4.4	Ukázky konkrétních postupů	128
4.4.1	Jednotlivé hry	128
4.4.2	Dramatická struktura	132
	Závěr	135
5	K jedinečnosti současného divadla Neslyšících v České republice	138
5.1	Letmý pohled do historie	139
5.2	Divadlo Neslyšících a současnost – Ateliér Výchovné dramatiky pro Neslyšící	141
5.3	Výběr divadelních projektů Ateliéru výchovné dramatiky pro Neslyšící	142
5.3.1	Zlatý kolovrat	143
5.3.2	Kniha jako divadlo	146
5.3.3	Zvědavé slůně	148
	Závěr	149
6	Dramika pro jedince s ADHD a PAS	153
6.1	Dramika	153
6.2	Žák s ADHD	161
6.3	Žák s PAS	167
6.4	Dramika se žáky s ADHD a PAS	170
6.4.1	Dramika se žáky s ADHD	170
6.4.2	Dramika se žáky s PAS	176
	Závěr	176
	TANEČNĚ-POHYBOVÉ UMĚNÍ	179
7	Terapeutický tanec a jeho možnosti využití v inkluzivním vzdělávání	180
7.1	Vymezení terapeutického tance	182

7.2	Vybrané formy terapeutického tance	183
7.2.1	Psychobalet	183
7.2.2	Primitivní exprese	186
7.2.3	Kruhové tance	187
7.2.4	Autoestima flamenca	188
7.3	Účinné faktory terapeutického tance	189
7.3.1	Užití tanečního pohybu	190
7.3.2	Užití rytmu, hudby	190
7.3.3	Užití terapeutického vztahu, koheze skupiny	191
7.4	Efekt tanečně-pohybové terapie a terapeutického tance	192
7.4.1	Zvládnání negativních emocí, zlepšení nálady a subjektivního pocitu pohody (well-being)	192
7.4.2	Rozvoj tělesného uvědomění, posílení kognitivního výkonu	193
7.4.3	Posílení pocitu pospolitosti a sjednocení skupiny, interpersonální a skupinové komunikace	194
	Závěr	195

HUDEBNÍ UMĚNÍ **199**

8	Žáci se sluchovým postižením a hudební výchova	200
8.1	Sluchové postižení a hudba	201
8.2	Hudební výchova a žáci se sluchovým postižením	204
8.2.1	Doporučení pro zapojení žáka do výuky hudební výchovy	205
8.3	Metody a prostředky zpřístupnění hudební výchovy žákům se sluchovým postižením	210
8.3.1	Přímá práce ve výuce	210
8.3.2	Vizualizace hudby	211
8.3.3	Umělecké tlumočení do znakového jazyka	213
8.3.4	Rytmus, praktická cvičení – příklady	215
	Závěr	219

9	Hudební výchova u dětí a žáků s lehkým mentálním postižením	221
9.1	Učební obsah vzdělávacího oboru	222
9.2	Činnosti a úkoly hudební výchovy	222
9.3	Obecný metodický rámec práce s žáky s lehkým mentálním postižením (LMP) v hudební výchově	223
9.3.1	Rozcvičování	223
9.3.2	Pěvecké činnosti	225
9.3.3	Instrumentální činnost	226

9.3.4 Rytmus a rytmická cvičení	227
9.3.5 Hudební poslech	227
Závěr	228
UMĚLECKÁ EXPRESE	229
10 Expresí k inkluzi osob s problémovým chováním	230
10.1 Problémové chování a poruchy chování	230
10.1.1 Vývojové aspekty poruch chování	231
10.1.2 Rizikové faktory bránící plnému rozvoji osobnosti dítěte s poruchou chování	231
10.2 Kognitivně-behaviorální terapie (KBT)	232
10.2.1 Třetí vlna v kognitivně-behaviorální terapii	233
10.2.2 Všímavost, expresivní terapie a jiné metody	233
10.3 Expresivní terapie	234
10.3.1 Hra v expresivní terapii	235
10.3.2 Projekt: Vnitřní zvíře	236
10.4 Terapie divočinou (wilderness therapy)	240
10.4.1 Účinné faktory	240
10.4.2 Klientela	241
10.4.3 Fáze	241
10.4.4 Příklad z praxe: Projekt Perseus a Andromeda	242
Závěr	247
11 Literatura	250
12 O autorech	260
13 Resumé	266
14 Abstract	267